

Briselē, 2025. gada 5. decembrī
(OR. en)

16230/25

ECOFIN 1660
UEM 614
ECB
EIB

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	Specifikācijas par Stabilitātes un izaugsmes pakta īstenošanu (Rīcības kodekss)

Pielikumā pievienotas Specifikācijas par Stabilitātes un izaugsmes pakta īstenošanu (sauktas arī par Rīcības kodeksu).

Specifikācijas par Stabilitātes un izaugsmes pakta īstenošanu

Saturs

INTRODUCTION	3
1. The single operational indicator – the definition of the net-expenditure indicator	6
2. The assessment of reforms and investment in the medium-term plans	10
3. The operation of the control account	16
4. Revision of the medium-term plans	20
5. The corrective arm – the operation of the excessive deficit procedure and the assessment of effective action	23

IEVADS

Šis atzinums aizstāj Ekonomikas un finanšu komitejas (EFK) 2017. gada 15. maija atzinumu par Specifikācijām par Stabilitātes un izaugsmes pakta īstenošanu un par stabilitātes un konverģences programmu saturu un formu. Šo jauno atzinumu Ekonomikas un finanšu komiteja pieņēma 2025. gada 1. decembrī.

Stabilitātes un izaugsmes pakts pilnībā stājās spēkā 1999. gada 1. janvārī, un to veido noteikumos balstīta sistēma ar preventīviem un korektīviem elementiem. Sākotnēji to veidoja Padomes 1997. gada 7. jūlija Regula (EK) Nr. 1466/97 par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu, Padomes Regula (EK) Nr. 1467/97 par to, kā pārtrīnāt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu, un 1997. gada 17. jūnija Rezolūcija par Stabilitātes un izaugsmes paktu.

Regulas 1466/97 un 1467/97 tika grozītas 2005. gada 27. jūnijā ar Regulām (EK) Nr. 1055/05 un (EK) Nr. 1056/05. Regulas 1466/97 un 1467/97 tika vēlreiz grozītas 2011. gada 16. novembrī un 2011. gada 8. novembrī ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1175/2011 un Padomes Regulu (ES) Nr. 1177/2011 un tika papildinātas ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1173/2011, kas Stabilitātes un izaugsmes paktam piešķīra efektīvus izpildes mehānismus eurozonas dalībvalstīm. Padome 2011. gada 8. novembrī pieņēma arī Direktīvu (ES) 2011/85 par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām, kas pati par sevi nav daļa no Stabilitātes un izaugsmes pakta, bet ir būtiska tā mērķu sasniegšanai.

Regula Nr. 1466/97 tika atcelta 2024. gada 29. aprīlī ar Regulu (ES) 2024/1263 ¹, ar kuru tika ieviesta būtiska ekonomikas politikas efektīvas koordinācijas un budžeta uzraudzības sistēmas reforma. Saskaņā ar jauno ekonomikas pārvaldības sistēmu daudzpusējas uzraudzības pamatā ir dalībvalstu sagatavoti vidēja termiņa fiskāli strukturālie plāni. Regula 2024/1263 paredz sīki izstrādātus noteikumus par to plānu saturu, iesniegšanu, novērtēšanu, apstiprināšanu un uzraudzību, kuru mērķis ir veicināt stabilas un ilgtspējīgas publiskās finanses un ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi dalībvalstīs, kā arī noturību, izmantojot reformas un investīcijas, tostarp tās, kas sniedz ieguldījumu Savienības kopīgajās prioritātēs, un novērst pārmērīgu valdības budžeta deficītu. Regula Nr. 1467/97 tika grozīta 2024. gada 29. aprīlī ar Regulu (ES) 2024/1264, lai pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu pieskaņotu jaunajai ekonomikas pārvaldības sistēmai. Tajā pašā dienā Padome pieņēma arī Direktīvu (ES) 2024/1265, ar ko groza Direktīvu 2011/85 par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām. Kā noteikts Regulā (ES) 2024/1263, Komisija publicēja paziņojumu ², kurā sniegti norādījumi dalībvalstīm par informācijas prasībām attiecībā uz vidēja termiņa fiskāli strukturālajiem plāniem un gada progresa ziņojumiem.

Tiesību aktos jau ir paredzēti sīki izstrādāti noteikumi un specifikācijas, lai nodrošinātu jaunās ekonomikas pārvaldības sistēmas īstenošanu. Tādējādi šis atzinums nepārklājas ar aspektiem, kas jau ir kodificēti regulās, un sniedz precizējumus tikai par tiem elementiem, attiecībā uz kuriem tika uzskatīts, ka ir vajadzīga papildu specifikācija. Šo atzinumu nākotnē varētu turpināt atjaunināt, ja sistēmas īstenošanas gaitā būtu nepieciešams vēl vairāk precizēt papildu elementus.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97, OV L, 2024/1263, 30.4.2024., <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj/lav>.

² “Norādījumi dalībvalstīm par informācijas prasībām attiecībā uz vidēja termiņa fiskāli strukturālajiem plāniem un gada progresa ziņojumiem”, OV: C/2024/3975 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52024XC03975>.

Dalībvalstis, Komisija un Padome ir apņēmušās rīkoties, lai saskaņā ar to attiecīgajām atbildības jomām efektīvi un savlaicīgi piemērotu Līgumu un Stabilitātes un izaugsmes pakta. Turklāt, tā kā savstarpēja atbalsta un spiediena efektivitāte ir Stabilitātes un izaugsmes pakta neatņemama daļa, tiek sagaidīts, ka Padome un Komisija pamatos un publiskos savas nostājas un lēmumus visos attiecīgajos Stabilitātes un izaugsmes pakta procedūras posmos, tostarp, vajadzības gadījumā izmantojot dialogu par ekonomikas jautājumiem ar Eiropas Parlamentu. Tiek sagaidīts, ka Padome principā ievēros Komisijas ieteikumus un priekšlikumus vai arī izskaidros savu nostāju publiski. No dalībvalstīm tiek sagaidīts, ka tās ņems vērā Padomes norādījumus un ieteikumu(-us), jo īpaši budžeta sagatavošanā, un ES procedūrās pienācīgi iesaistīs valstu parlamentus, ņemot vērā valstu parlamentārās un budžeta procedūras.

1. VIENOTAIS DARBĪBAS RĀDĪTĀJS – NETO IZDEVUMU RĀDĪTĀJA DEFINĪCIJA

Savienības ekonomikas pārvaldības sistēmā, lai veiktu ikgadējo fiskālo uzraudzību katrā dalībvalstī, tiek izmantots vienots darbības rādītājs, kas ir balstīts uz parāda ilgtspēju. Šā rādītāja pamatā ir valsts finansētie neto primārie izdevumi. Šajā Rīcības kodeksa nodaļā ir izskaidrota neto primāro izdevumu definīcija un tas, kā neto izdevumu kopsomma tiek aprēķināta praksē, kā arī izmantotie datu avoti. Tajā arī apspriesta vispārīgo noteikumu īstenošana saistībā ar izdevumiem Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanai un paskaidrots, kāpēc vidēja termiņa fiskāli strukturālajos plānos ir jānosaka bāzes gads.

Neto izdevumu virzība un neto izdevumu kopsomma

Neto izdevumu virzība ir dalībvalsts neto izdevumu daudzgadu virzība. Atsauces trajektoriju un vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu neto izdevumu virzības ir izteiktas kā nominālo neto izdevumu gada un kumulatīvais pieauguma temps. Maksimālie daudzgadu neto izdevumu pieauguma tempi, kuriem būtu jāatbilst Regulas (ES) 2024/1263 prasībām, tiek pieņemti Padomes ieteikumā. Svarīgi ir tas, ka saskaņā ar vienota darbības rādītāja principu dalībvalstis tiks novērtētas, ņemot vērā neto izdevumu pieauguma tempus, kas noteikti ieteikumā par plāna apstiprināšanu saskaņā ar preventīvo daļu vai ieteikumā attiecībā uz LESD 126. panta 7. punktu saskaņā ar ekonomikas pārvaldības sistēmas korektīvo daļu.

Kā aprakstīts Regulas (ES) 2024/1263 2. pantā, jēdziens “neto izdevumu kopsomma” ir definēts kā visi valdības izdevumi, atskaitot procentu izdevumus, diskrecionāros ieņēmumu pasākumus (*DRM*), izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem, valstu izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu, bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.

Neto izdevumu kopsummas komponentes, ko izmanto *ex post*, lai novērtētu ekonomikas pārvaldības sistēmas īstenošanas atbilstību, ir iegūtas no vairākiem avotiem. Attiecībā uz kopējiem izdevumiem, procentu izdevumiem un izdevumiem, kas pilnībā atbilst ES līdzekļiem, izmanto *EUROSTAT* apstiprinātos budžeta izpildes datus. Lai apzinātu un reģistrētu ietekmi, ko rada fiskālās politikas pasākumi, tostarp diskrecionāro ieņēmumu pasākumi un vienreizēji ieņēmumi un izdevumi, Komisija saglabās pašreizējo izveidoto sistēmu un vienlaikus turpinās nodrošināt pārredzamu dialogu ar dalībvalstīm par pasākumu paredzamās ietekmes atšķirībām³. Bezdarba izdevumu cikliskos elementus Komisija aprēķina, pamatojoties uz *Eurostat* datiem un izmantojot iepriekš saskaņotu metodiku⁴ atbilstīgi iepriekš spēkā esošiem noteikumiem. Cikliskā bezdarba līmeni aprēķina kā starpību starp kopējo bezdarba līmeni un bezdarba līmeni, pie kura algu pieauguma temps ir nemainīgs (*NAWRU*, aplēsts saskaņā ar *EUCAM*). Pēc tam bezdarba izdevumu cikliskos elementus aprēķina kā proporcionālu daļu no kopējiem bezdarbnieka pabalstu izdevumiem (*COFOG* 10.5. funkcija), ko apstiprinājis un publicējis *Eurostat*.

³ Kā aprakstīts *Ziņojuma par publiskajām finansēm EMS (2024) (Report on Public Finances in EMU 2024)* nodaļā “Fiskālās politikas pasākumu definēšana un kvantifikācija” (*The Definition and Quantification of Fiscal Policy Measures*), 61.–71. lpp.

⁴ Bezdarba izdevumu cikliskos elementus (UE_t^c) joprojām aprēķina šādi:

$$UE_t^c = UE_t \frac{u_t - NAWRU_t}{u_t}$$

kur UE_t ir kopējie bezdarba izdevumi, u_t ir bezdarba līmenis un *NAWRU* ir strukturālā bezdarba līmenis, pie kura algu inflācija nepaātrinās. Ja kopējie bezdarba izdevumi par konkrētu gadu nav pieejami, tos aplēš šādi:

$$UE_t = \left(\frac{UE_{t-1}}{N_{t-1}} \right) \cdot N_t$$

kur $\frac{UE_{t-1}}{N_{t-1}}$ ir visjaunākā pieejamā informācija par bezdarbnieka pabalstu uz vienu personu un N_t ir bezdarbnieku skaits.

Izdevumi par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu

Valsts līdzfinansējums Savienības finansētām programmām attiecas uz tiem ES fondiem, attiecībā uz kuriem attiecīgajā regulā ir ietverta valsts līdzfinansējuma prasība, kas rada valsts vispārējās valdības izdevumus, kas iekļauti nacionālajos kontos ⁵.

EUROSTAT ir izveidojis ziņošanas sistēmu par valstu līdzfinansējuma iemaksām. Pirmā ziņošanas kārtā notika 2024. gada oktobra fiskālā paziņojuma laikā, un katrā pavasara un rudens fiskālā paziņojuma kārtā tika paziņoti jauni un atjaunināti dati ⁶.

Izslēgšana no neto izdevumu rādītāja neattiecas uz valsts līdzfinansējumu, ko sniedz privātais sektors. Valsts līdzfinansējuma līmenis, uz kuru attiecas summu atskaitīšana no neto izdevumu kopsummas, ir balstīts uz izpildes datiem, kurus publicē un apstiprina *EUROSTAT*. Tie attiecas tikai uz valsts līdzfinansējuma saistībām, kas noteiktas attiecīgajos nolīgumos starp dalībvalstīm un ES iestādēm.

⁵ Šie fondi ietver Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu, Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu, citus Kopīgo noteikumu regulas fondus, piemēram, Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu, Finansiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai, Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu, kā arī Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai. Šis fondu saraksts varētu mainīties pēc jaunu daudzgadu finanšu shēmu pieņemšanas.

⁶ Pirms tika izveidota šādu datu vākšanas un sniegšanas sistēma, dalībvalstis drīkstēja paļauties uz aplēsēm (pamatojoties uz attiecīgajās regulās noteiktajām minimālajām prasībām).

Bāzes gada noteikšana

Lai noteiktu neto izdevumu virzību plāna darbības laikā, pieauguma tempi būtu jābalsta uz jaunākajiem pieejamajiem izpildes datiem. Vairumā gadījumu tas ir gads pirms vidēja termiņa plāna iesniegšanas (T-1). Tomēr, ja plānu iesniedz gada sākumā (piemēram, laikā no T gada janvāra līdz martam), pirms *EUROSTAT* un valstu statistikas iestādes ir publicējušas izpildes datus par T-1 gadu, ir jānosaka kumulatīvais pieauguma temps T-2 gada līmenī un šis gads jāizmanto par bāzes gadu. Ja plāna novērtēšanas posmā kļūst pieejami jaunāki izpildes dati, tas būtu jāņem vērā ieteikumā, ar ko apstiprina plānu. Neto izdevumu pieaugums kopš bāzes gada ir iekļauts Padomes ieteikumā, izmantojot neto primāro izdevumu kumulatīvos pieauguma tempus no plāna pirmā gada.

2. REFORMU UN INVESTĪCIJU NOVĒRTĒJUMS VIDĒJA TERMIŅA PLĀNOS

Saskaņā ar Regulu (ES) 2024/1263 visām dalībvalstīm valstu vidēja termiņa fiskāli strukturālajā plānā būtu jāpaskaidro, kā dalībvalsts nodrošinās reformu un investīciju īstenošanu, reaģējot uz galvenajām problēmām, kas apzinātas Eiropas pusgadā, un pievērsīsies Savienības kopīgajām prioritātēm. Regulā (ES) 2024/1263 ir arī paredzēts, ka visām dalībvalstīm gada progresu ziņojumā būtu jāziņo par plašāku reformu un investīciju īstenošanu Eiropas pusgada kontekstā.

Šajā nodaļā ir atgādināti vispārīgie principi, kas veido pamatu plānos paredzētajām informācijas prasībām un ziņošanai par reformām un investīcijām, tostarp attiecībā uz Komisijas veikto novērtējumu.

Valstu vidēja termiņa fiskāli strukturālie plāni: informācijas prasības attiecībā uz reformām un investīcijām

Prasības visiem plāniem

Valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālajā plānā būtu jāpaskaidro, kā dalībvalsts nodrošinās attiecīgo reformu un investīciju īstenošanu, lai panāktu ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi un noturību. Tajā būtu jāizklāsta reformas un investīcijas, kas tiks īstenotas, reaģējot uz galvenajām problēmām, kas apzinātas Eiropas pusgadā, jo īpaši konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos.

Ciktāl tas attiecas uz vidēja termiņa fiskāli strukturālā plāna īstenošanu, plānā iekļauj to reformu un investīciju ietekmi, kuras attiecīgā dalībvalsts jau ir īstenojusi, īpašu uzmanību pievēršot ietekmei uz fiskālo stabilitāti un balstoties uz pamatotiem un datos balstītiem ekonomiskiem pierādījumiem. Plānā būtu arī jāapraksta, kā dalībvalsts pievērsīsies Savienības kopīgajām prioritātēm. Tā kā šis uzdevums ir valstu atbildībā, dalībvalstis pašas var lemt par savu plānu precīzu struktūru un detalizācijas pakāpi. Sniedzot informāciju par reformām un investīcijām, dalībvalstīm būtu jānodrošina konsekvence, informācijas par reformām un investīcijām apkopošanai izmantojot attiecīgās tabulas ⁷.

Prasības plāniem, kam piešķirts pagarinājums

Plānos, kam piešķirts pagarinājums, būtu jānorāda svarīgāko reformu un investīciju kopums, kas ir korekcijas perioda pagarināšanas pamatā.

Reformu un investīciju kopumam, kas ir korekcijas perioda pagarināšanas pamatā, būtu jāuzlabo ekonomikas izaugsmes un noturības potenciāls, balstoties uz ticamiem un piesardzīgiem pieņēmumiem; jāatbalsta fiskālā stabilitāte; jāpievēršas Savienības kopīgajām prioritātēm; jāpievēršas attiecīgajiem konkrētām valstīm adresētajiem ieteikumiem; jānodrošina, ka plānotais valsts finansēto publisko investīciju vispārējais līmenis ⁸ plāna aptvertajā laikposmā ir vismaz tikpat augsts kā vidējais līmenis četros gados pirms plāna iesniegšanas. Turklāt katrai reformai un investīcijai, kas ir pagarināšanas pamatā, vajadzētu būt pietiekami detalizētai, koncentrētai perioda sākumposmā, ar noteiktu termiņu un pārbaudāmai, lai Komisija tās varētu novērtēt; katra reforma būtu jāīsteno valsts plāna aptvertajā laikposmā; un līdz korekcijas perioda beigām būtu jāpanāk nozīmīgs progress katras investīcijas īstenošanā.

Reformu un investīciju saistību aprakstam vajadzētu būt skaidram un attiecīgā gadījumā būtu jāiekļauj rādītāji, kas ļautu novērtēt un uzraudzīt to īstenošanu. Rādītāju izvēle būtu jāveic tā, lai nodrošinātu uzraudzību un ziņošanu, vienlaikus pēc iespējas izvairoties no pārmērīga administratīvā sloga.

⁷ 8. un 9. tabula Komisijas 2024. gada norādījumos.

⁸ Definēts kā vispārējās valdības veikta bruto pamatkapitāla veidošana (*GFCF*), atskaitot *GFCF*, ko finansē no ES iestāžu dotācijām.

Plānā būtu jāiekļauj informācija par to reformu un investīciju paredzamo ietekmi, kas ir korekcijas perioda pagarināšanas pamatā. Ja iespējams, būtu kvantitatīvi jānovērtē korekcijas perioda pagarināšanas pamatā esošo reformu un investīciju kopuma ietekme uz izaugsmes un noturības potenciālu un fiskālo stabilitāti, skaidri aprakstot izmantotos pieņēmumus un metodiku. Plānā varētu kvantitatīvi izteikt gan reformu un investīciju kopuma tiešo, gan netiešo fiskālo ietekmi. Tā ietekmes novērtējumu veic vispārējā veikto pasākumu kopuma līmenī.

Dalībvalstis tiek aicinātas, ja iespējams, izstrādāt stabilu metodiku reformu un investīciju ietekmes novērtēšanai. Dalībvalstis tiek arī aicinātas apmainīties ar labu praksi attiecīgajās Padomes darba sagatavošanas struktūrās, lai nodrošinātu saskaņotu interpretāciju par līdzīgu pasākumu ietekmi visās dalībvalstīs, vienlaikus saglabājot valstu atbildību.

Komisijas novērtējums

Attiecībā uz visiem plāniem Komisija pārbauda, vai šajos plānos ir paskaidrots, kā attiecīgā dalībvalsts nodrošinās reformu un investīciju īstenošanu atbilstīgi Regulas (ES) 2024/1263 16. pantam. Komisijas novērtējuma pamatā būs regulā paredzētie kritēriji, un tajā tiks ievēroti pārredzamības un vienlīdzīgas attieksmes principi, vienlaikus ievērojot valstu atbildību.

Attiecībā uz plāniem, kam piešķirts korekcijas perioda pagarinājums, Komisija novērtē, vai reformu un investīciju saistību kopums, kas ir korekcijas perioda pagarināšanas pamatā, kopumā atbilst Regulas (ES) 2024/1263 14. panta 2. punktā izklāstītajiem kritērijiem. Šajā nolūkā Komisija novērtēs dalībvalsts ietekmes novērtējuma ticamību, tostarp izmantotos pieņēmumus un metodiku, kā arī to, vai tiem ir pozitīva ietekme uz izaugsmi, noturību un fiskālo stabilitāti.

Dalībvalstu kvantitatīvās aplēses tiks novērtētas vai nu attiecībā uz to ticamību salīdzinājumā ar stilizētiem pierādījumiem ekonomikas literatūrā, vai, attiecīgā gadījumā, Komisijas pašas kvantitatīvajām aplēsēm. Komisijas novērtējumā par dalībvalsts reformu un investīciju ietekmes ticamību, tostarp plānā izklāstīto reformu un investīciju fiskālo ietekmi, būtu jāievēro pārredzamības princips.

Kritēriji, kas 14. panta 2. punktā noteikti attiecībā uz reformām un investīcijām, kas ir korekcijas perioda pagarināšanas pamatā, tiks novērtēti, ņemot vērā visu reformu un investīciju saistību kopumu, un tie nav jāizpilda par katru saistību atsevišķi.

Gada progresu ziņojums: ziņošana par pašreizējo stāvokli reformu un investīciju īstenošanā

Ziņošanas prasības attiecībā uz gada progresu ziņojumiem ir noteiktas Regulas (ES) 2024/1263 21. pantā (un sīkāk precizētas Komisijas paziņojumā). Dalībvalstis pašas var lemt par sava gada progresu ziņojuma precīzu struktūru un detalizācijas pakāpi, ja vien ziņojumā ir iekļauta regulā prasītā informācija atbilstīgi paziņojumā sniegtajiem norādījumiem.

Gada progresu ziņojumos nevajadzētu vēlreiz apskatīt vidēja termiņa plānos noteiktās galvenās politikas saistības. Šie ziņojumi būtībā ir retrospektīvi administratīvi un faktu dokumenti, taču dalībvalstis tos var izmantot arī tam, lai paziņotu par jaunām attiecīgām politikas iniciatīvām, jo īpaši strukturālo reformu un investīciju jomā.

Ziņojumā galvenā uzmanība būtu jāpievērš pasākumiem, kuru ietvaros kopš jaunākā gada progresu ziņojuma iesniegšanas ir veikti jauni politikas pasākumi, lai izvairītos no tādu norišu norādīšanas, par kurām ir ziņots iepriekš. Kavēšanās un korekciju gadījumā vai, ja īstenošana nav pabeigta, ziņojumā būtu arī jāpaskaidro galvenie iemesli un tas, kā dalībvalsts ir iecerējusi nonākt līdz mērķiem, kas jāsasniedz ar reformām un investīcijām.

Visām dalībvalstīm būtu jāziņo par makroekonomiskajām un ārējām norisēm plāna īstenošanas laikā, izmantojot jaunākās pieejamās prognozes, kā arī budžeta prognozes un diskrecionāro ieņēmumu pasākumus un vienreizējos pasākumus, kas ir veicinājuši budžeta rezultātus un prognozes.

Gada progresa ziņojumā būtu jāziņo par to, kā tiek īstenoti politikas pasākumi, lai īstenotu konkrētai valstij adresētus ieteikumus, Savienības kopīgās prioritātes un jo īpaši vidēja termiņa plānā iekļautās reformas un investīcijas. Dalībvalstīm, kuru korekcijas periods ir pagarināts uz laiku līdz septiņiem gadiem, gada progresa ziņojumā būtu konkrēti jāziņo par to Padomes ieteikumā uzskaitīto reformu un investīciju saistību īstenošanu, kas ir pagarināšanas pamatā.

Lai ierobežotu dublēšanos un administratīvo slogu, ziņošana par konkrētām valstīm adresēto ieteikumu īstenošanu tiktu balstīta uz *CeSaR* platformā iesniegto informāciju. Turklāt gada progresa ziņojumā tiktu iekļauti svarīgie elementi, kas saistīti ar atbildi uz konkrētām valstīm adresētiem ieteikumiem, un attiecīgā informācija.

Attiecīgajām dalībvalstīm gada progresa ziņojumā būtu jāiekļauj arī informācija par progresu, kas panākts nelīdzsvarotības novēršanā saskaņā ar makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūru, jo īpaši gadījumā, ja dalībvalsts ir pakļauta pārmērīgas nelīdzsvarotības novēršanas procedūrai.

Reformu un investīciju īstenošanas uzraudzība

Komisija uzrauga, kā tiek īstenots valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālais plāns un jo īpaši Padomes noteiktā neto izdevumu virzība un reformas un investīcijas, kas ir korekcijas perioda pagarināšanas pamatā. Komisija izmanto informāciju, ko dalībvalstis sniegušas savos gada progresa ziņojumos, kā arī citu būtisku informāciju.

Vajadzības gadījumā pēc tam, kad Komisija ir novērtējusi valstu vidēja termiņa fiskāli strukturālos plānus, gada progresu ziņojumus un sociālekonomisko stāvokli dalībvalstīs, Padome, pamatojoties uz Komisijas ieteikumiem, sniedz ieteikumus dalībvalstīm, lai nodrošinātu plāna pienācīgu īstenošanu.

Ja dalībvalstij ir piešķirts korekcijas perioda pagarinājums, bet tā apmierinoši nepilda reformu un investīciju saistību kopumu, kas ir pagarinājuma pamatā, Padome pēc Komisijas ieteikuma var ieteikt pārskatītu neto izdevumu virzību ar īsāku korekcijas periodu, ja vien nepastāv objektīvi apstākļi, kas kavē pabeigt īstenošanu līdz sākotnējam termiņam.

3. DARBĪBAS AR KONTROLES KONTU

Regulas (ES) 2024/1263 22. pantā ir izklāstīti galvenie principi, kas reglamentē darbības ar Stabilitātes un izaugsmes paktā paredzēto kontroles kontu. Šajā Rīcības kodeksa nodaļā ir sniegta sīkāka informācija par kontroles konta atlikumu aprēķināšanu un to ietekmi uz fiskālo uzraudzību.

Kontroles konta gada un kumulatīvos atlikumus Komisija aprēķina, pamatojoties uz izpildes datiem, un publisko ⁹. Komisija aprēķina kontroles konta gada atlikumu, salīdzinot novērotos un ieteiktos neto izdevumu kopsummas gada pieauguma tempus un izsakot no tiem izrietošo gada iztrūkumu (valsts valūtā), kas izteikta procentos no IKP ¹⁰. Kontroles kontā ieraksta debetu (kredītu), ja novērotais neto izdevumu pieaugums attiecīgajā gadā ir augstāks (zemāks) par ieteikto neto izdevumu pieaugumu. Kontroles konta kumulatīvo atlikumu konkrētā gadā aprēķina kā gada atlikumu summu (valsts valūtā), kas izteikta procentos no attiecīgā gada IKP ¹¹.

Kā paskaidrots nodaļā par neto izdevumu rādītāju, ieteiktās neto izdevumu virzības bāzes gads ir pēdējais gads, par kuru laikā, kad Padome apstiprina plāna neto izdevumu virzību, ir pieejami izpildes dati. Kontroles konta kumulatīvais atlikums ietver novirzi katrā gadā kopš ieteikuma bāzes gada. Ja kumulatīvā robežvērtība tiek pārkāpta un šis pārkāpums ir saistīts ar neto izdevumu virzības piesaisti bāzes gadam, to izvērtēs kā daļu no attiecīgo faktoru analīzes ziņojumā saskaņā ar LESD 126. panta 3. punktu.

⁹ Kontroles konta atlikumi, kas aprēķināti t gadā, var uzrādīt tikai gadus līdz t-1, ņemot vērā to, ka kontroles kontu var aprēķināt, tikai pamatojoties uz izpildes datiem. Tādējādi pilnīgs pārskats par visiem gadiem, kā parādīts 1. tabulā, būs pieejams tikai t+5 gada pavasarī.

¹⁰ Gada atlikums ir izteikts procentos no faktiskā IKP attiecīgajā gadā.

¹¹ Regulas (ES) 2024/1263 26. pantā paredzētā valsts izņēmuma klauzula, kas 2025.–2028. gadā aktivizēta aizsardzības izdevumu palielināšanai, ir īstenota, izveidojot paplašinātās kontroles kontu, kurā ir tikai kumulatīvais atlikums, lai reģistrētu augšupējas novirzes no ieteiktās izdevumu virzības, uz ko neattiecas klauzulas noteikumi.

Ja, pamatojoties uz izpildes datiem, tiek pārkāptas kontroles konta gada un/vai kumulatīvās robežvērtības (kas atbilst attiecīgi 0,3 % un 0,6 % no IKP), tad būs jā sagatavo ziņojums saskaņā ar LESD 126. panta 3. punktu, ja valsts parāda attiecība pret IKP pārsniedz atsaucis vērtību 60 % no IKP un ja budžeta stāvoklis nav tuvu līdzsvaram vai ar pārpalikumu. Budžeta stāvokli uzskata par tuvu līdzsvaram, ja valsts budžeta deficīts nepārsniedz 0,5 % no IKP. Ja šāds ziņojums tiek sagatavots, pamatojoties uz gada robežvērtības pārkāpumu, kontroles konta kumulatīvais atlikums citu būtisku faktoru starpā tiks uzskatīts par vienlīdz būtisku faktoru. Ja izpildes dati liecina par to, ka kontroles konta gada un/vai kumulatīvās robežvērtības ir pārsniegtas, bet valdības parāda attiecība saglabājas zem 60 % no IKP, novirzi reģistrē kontroles kontā, bet tā darbojas kā informatīvs instruments (un nenozīmē ziņojuma sagatavošanu saskaņā ar LESD 126. panta 3. punktu).

Ja izpildes dati nākamajos gados tiek pārskatīti, tie *ex post* nemaina iepriekšējos gados pieņemtos uzraudzības lēmumus. Vienlaikus pārskatīšana varētu ietekmēt kumulatīvo atlikumu. Ja pārskatīšanas rezultātā nākamajos gados tiek pārsniegtā kumulatīvā kontroles konta robežvērtība, Komisija pārskatīšanas ietekmi un būtību izskata ziņojumā saskaņā ar LESD 126. panta 3. punktu.

Pēc Padomes ieteikuma, proti, izveidot jaunu izdevumu virzību, kontroles konta kumulatīvais atlikums atiestata uz nulli. Sākotnējā plāna kontroles konts joprojām tiktu novērtēts, kad parādītos izpildes dati par minētā plāna pēdējo attiecīgo gadu. Citiem vārdiem sakot, kontroles konta kumulatīvais atlikums katra plāna beigās netiks pārnestis uz nākamā ieteikuma kontroles kontu. Kontroles konta atlikumus, kas attiecas uz vecā vidēja termiņa plāna pēdējo gadu (t. i., pārejas gadā starp minēto plānu un jauno plānu), aprēķina, kad ir pieejami izpildes dati par minēto gadu. Mērķis ir izvairīties no uzraudzības nepilnībām, jo vecais plāns tiek novērtēts līdz tā pabeigšanai.

Soļi gada un kumulatīvā atlikuma aprēķināšanai

1. tabulā ir sniegts ilustratīvs piemērs konta gada un kumulatīvā atlikuma aprēķināšanai pirmajiem vidēja termiņa plāniem. Šajā piemērā tiek apskatīta dalībvalsts, kuras ieteiktais gada neto izdevumu pieauguma temps ir 2 % un gada novirzes līdz T+4 gadam ir gan augšupējas, gan lejupējas. Gada atlikumu aprēķina, ievērojot šādus soļus:

Pirmais solis ir neto izdevumu kopsummas gada līmeņa aprēķināšana, pirms ņem vērā diskrecionāros ieņēmumu pasākumus. Šī aprēķināšana atbilst Regulas (ES) 2024/1263 2. panta 2. punktā noteiktajai kopsummas definīcijai, ar kuru no kopējiem izdevumiem (1. rinda) atņem 2.–6. rindu (procentu izdevumi, cikliskā bezdarba izdevumi, ES finansētie izdevumi, valsts līdzfinansējums ES programmām, vienreizēji pasākumi u. c.). Tas parāda neto izdevumu līmeni valsts valūtā pirms diskrecionāriem ieņēmumu pasākumiem (7. rinda).

Otrais solis ir tādu neto izdevumu gada izmaiņu aprēķināšana, ko nekompensē ar diskrecionāriem ieņēmumu pasākumiem (10. rinda). Neto izdevumu gada izmaiņas pēc diskrecionāriem ieņēmumu pasākumiem (valsts valūtā, 10. rinda) aprēķina, no neto izdevumu izmaiņām pirms diskrecionāriem ieņēmumu pasākumiem (8. rinda) atņemot diskrecionāro ieņēmumu pasākumu gada inkrementālo ietekmi (9. rinda) ¹².

Šīs gada līmeņa izmaiņas, kas aprēķinātas 10. rindā, pēc tam tiek konvertētas novērotā neto izdevumu pieauguma tempos (11. rinda) un salīdzinātas ar ieteiktā neto izdevumu pieauguma tempiem (12. rinda) saskaņā ar Padomes ieteikumu.

Starpība starp šiem diviem pieauguma tempiem (11. rinda mīnus 12. rinda) tiek reizināta ar iepriekšējā gada neto izdevumu kopsummas līmeni, pirms tiek ņemta vērā diskrecionāro ieņēmumu pasākumu gada inkrementālā ietekme (7. rinda), tādējādi izsakot gada iztrūkumu valsts valūtā (13. rinda).

¹² Dalībvalstis par diskrecionāriem ieņēmumu pasākumiem ziņo gada inkrementālās ietekmes izteiksmē – pretstatā posteņiem, kas atskaitīti pirmajā solī un ir ietverti (gada) līmeņos. Tādēļ, tā kā diskrecionārie ieņēmumu pasākumi ir ziņoti kā ieņēmumu izmaiņas, tie būtu jāatskaita no (neto) ieņēmumu izmaiņām. Piemērā, kas redzams 1. tabulā, diskrecionārie ieņēmumu pasākumi ir ieņēmumi, kas pieaug T+1 un T+2 gadā (9. rinda), tādējādi dalībvalstīm dodot vairāk iespējas palielināt izdevumus minētajos gados.

Visbeidzot, kontroles konta gada atlikums tiek izteikts procentos no IKP (16. rinda). Šajā nolūkā gada atlikums ir vienāds ar gada iztrūkumu (13. rinda), kas dalīts ar nominālā IKP līmeni (15. rinda).

Kontroles konta kumulatīvais atlikums valsts valūtā (14. rinda) ir vienāds ar iepriekšējā gada kumulatīvo atlikumu (14. rinda t-1) plus kārtējā gada atlikums (13. rinda). Kontroles konta kumulatīvais atlikums, kas izteikts procentos no IKP (17. rinda) tādējādi ir vienāds ar kumulatīvo atlikumu (14. rinda), kas dalīts ar kārtējā gada nominālā IKP līmeni (15. rinda).

1. tabula. Ilustratīvs piemērs kontroles konta aprēķināšanai par visiem pirmo plānu gadiem

Aprēķini		T-1	T	T+1	T+2	T+3	T+4	
		2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Novērotie neto izdevumi								
1.	Kopējie izdevumi	<i>VV mljrd.</i>	40,0	40,6	41,5	42,5	43,6	44,5
2.	Procentu izdevumi	<i>VV mljrd.</i>	3,0	3,1	3,2	3,4	3,4	3,3
3.	Cikliskā bezdarba izdevumi	<i>VV mljrd.</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.	ES finansētie izdevumi	<i>VV mljrd.</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5.	Valsts līdzfinansējums ES programmām	<i>VV mljrd.</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6.	Vienreizēju pasākumu izdevumi (līmeņi, izņemot ES finansētos)	<i>VV mljrd.</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7.	Neto izdevumi pirms DRM (1-2-3-4-5-6)	<i>VV mljrd.</i>	37,0	37,5	38,3	39,1	40,2	41,2
8.	Izmaiņas neto izdevumos pirms DRM ($\Delta 7$)	<i>VV mljrd.</i>		0,5	0,8	0,8	1,1	1,0
9.	DRM (gada inkrementāla ietekme, izņemot vienreizējus pasākumus)	<i>VV mljrd.</i>		0,0	0,1	0,2	0,0	0,0
10.	Gada izmaiņas neto izdevumos pēc DRM (8-9)	<i>VV mljrd.</i>		0,5	0,7	0,6	1,1	1,0
Gada un kumulatīvie iztrūkumi								
11.	Novērotais neto izdevumu pieaugums (10 (t)/7 (t-1))	<i>izmaiņas, %</i>		1,4	1,8	1,7	2,7	2,4
12.	Ieteiktais neto izdevumu pieaugums *	<i>izmaiņas, %</i>		2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
13.	Gada iztrūkums ((11-12) x 7 (t-1))	<i>VV mljrd.</i>		-0,2	-0,1	-0,1	0,3	0,2
14.	Kumulatīvais iztrūkums (kumulatīvs no 13)	<i>VV mljrd.</i>		-0,2	-0,3	-0,4	-0,1	0,0
15.	Nominālais IKP	<i>VV mljrd.</i>	100	103	106	109	113	116

* Pieauguma temps T gadam nav ieteikums, bet gan paredzēts bāzes nostiprināšanai, jo pēdējais gads ar izpildes datiem, nosakot neto izdevumu virzību, ir T-1 gads.

Kontroles kants		T-1	T	T+1	T+2	T+3	T+4
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
16.	Gada atlikums (13/15)	<i>% no IKP</i>		-0,05	-0,12	0,25	0,14
17.	Kumulatīvais atlikums (14/15) **	<i>% no IKP</i>		-0,28	-0,39	-0,13	0,02

** Kumulatīvais atlikums (17) ir gada atlikumu summa valsts valūtā (kumulatīvais iztrūkums, 14), kas dalīta ar pēdējā gada nominālo IKP (15). Kumulatīvais atlikums ietvers visas novirzes attiecībā uz 2024. gadu.

4. VIDĒJA TERMIŅA PLĀNU PĀRSKATĪŠANA

Šajā iedaļā ir izklāstīti vispārējie principi attiecībā uz vidēja termiņa plānu pārskatīšanu.

Pārskatīšanas gadījumi

Regulā (ES) 2024/1263 ir paredzēti četri iespējamie gadījumi, kad plāns tiek pārskatīts:

1. Padome uzskata, ka dalībvalsts iesniegto plānu nevar pozitīvi novērtēt, pamatojoties uz Regulā (ES) 2024/1263 (18. pants) noteiktajiem kritērijiem. Šādā gadījumā Padome pēc Komisijas ieteikuma attiecīgajai dalībvalstij iesaka iesniegt pārskatītu valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu.
2. Dalībvalstij piemēro pārmērīgas nelīdzsvarotības novēršanas procedūru (EIP) (31. panta 2. punkts) saskaņā ar Regulas Nr. 1176/2011 7. panta 2. punktu. Šādā gadījumā dalībvalsts iesniedz pārskatītu valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu saskaņā ar Regulas 15. pantu.
3. Pastāv objektīvi apstākļi, kas kavē sākotnējā plāna īstenošanu (15. panta 1. punkts). Pēc pārskatītā plāna iesniegšanas attiecīgajai dalībvalstij būtu jāinformē Padome un Komisija par objektīvu apstākļu esamību. Komisijai šādi objektīvi apstākļi būtu jānovērtē, un tie būtu jāpamato ieteikumā par pārskatīto plānu.
4. Jaunieceлта valdība var iesniegt pārskatītu plānu (15. panta 2. punkts). Ar jaunieceltu valdību saprot jaunas valdības izveidi vai nu vēlēšanu rezultātā vai atbilstoši valsts konstitucionālajām procedūrām.

Būtu jāizvairās no vairākkārtējas, atkārtotas plānu pārskatīšanas, jo tā apdraudētu regulā noteikto vidēja termiņa plānošanas pieeju. Sīkāka informācija par pārskatīšanas kārtību:

Procedūras attiecībā uz pārskatītiem plāniem

Ja plāns tiek pārskatīts, kā izklāstīts 1. gadījumā, procedūrā ievēro Regulas (ES) 2024/1263 18. un 19. pantu. Pārējos gadījumos dalībvalstīm jāievēro visi regulā noteiktie soļi, un beigās plānu apstiprina Padome, ja vien veiktā pārskatīšana nav neliela (sk. turpmāk).

Pirms attiecībā uz pārskatītu plānu tiek nosūtīti iepriekšēji norādījumi, dalībvalsts var pieprasīt tehnisku informācijas apmaiņu ar Komisiju. Pēc tam, kad ir nosūtīti iepriekšēji norādījumi, un pirms pārskatītā plāna iesniegšanas starp Komisiju un dalībvalsti notiek ierastais tehniskais dialogs saskaņā ar 12. pantu.

Pārskatītajam plānam ir jāatbilst tam pašam prasību kopumam, kas paredzēts Regulā (ES) 2024/1263, tostarp prasībām par reformām un investīciju saistībām, kas ir korekcijas perioda pagarināšanas pamatā, ja dalībvalsts to pieprasa sava pārskatītā plāna ietvaros (pagarinājuma pamatā esošo reformu un investīciju kopums var atšķirties no sākotnējā kopuma). Dalībvalstis pārskatītajā plānā var pieprasīt korekcijas perioda pagarināšanu neatkarīgi no tā, vai sākotnējā plānā šāds pagarinājums bija iekļauts. Pārskatīto plānu novērtē Komisija un apstiprina Padome saskaņā ar tiem pašiem kritērijiem un procedūras soļiem kā sākotnējā plānā.

Ja dalībvalsts ir pieprasījusi sākotnējā plāna pārskatīšanu objektīvu apstākļu dēļ, kas liedz īstenot sākotnējo plānu, vai pārmērīgas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras rezultātā, novērtējumā par jebkādu iespējamu esošā korekcijas perioda pagarinājuma turpmāku piemērošanu ņem vērā progresu, kas panākts, īstenojot reformu un investīciju saistību kopumu, kas ir pamatā pagarinājumam saskaņā ar sākotnējo plānu. Šajā novērtējumā ņemtu vērā ietekmi, kāda ir plāna pārskatīšanu pamatojošiem apstākļiem uz konkrētu reformu un investīciju īstenošanu.

Gadījumā, ja reformu un investīciju saistības tiek pārskatītas nelielā apmērā un ja jauni iepriekšēji norādījumi, pilnībā pārskatīts Komisijas novērtējums un pilnībā pārskatīts Padomes ieteikums nav vajadzīgs, procedūras soļus var racionalizēt.

Ja Padome apstiprinātu jaunu neto izdevumu virzību, no jauna tiktu noteikts preventīvās daļas kontroles konts, bet sākotnējā plāna kontroles konts paliktu derīgs *ex post* novērtējumam par gadiem, uz kuriem neattiecas jaunā ieteikuma neto izdevumu gada pieauguma temps.

Mijiedarbība starp pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru un plāna pārskatīšanu

Attiecībā uz plāna un pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras (*EDP*) mijiedarbību var izšķirt dažus gadījumus un vispārējus principus, kas jāievēro:

- Ja plāna īstenošanas laikā dalībvalsts uzsāk *EDP*, 126. panta 7. punkta ieteikumā iekļautā koriģējošā virzība aizstāj virzību, ko Padome noteikusi plāna apstiprinājumā. Attiecībā uz plāniem, kuriem ir pagarināts korekcijas periods, reformu un investīciju saistības, kas ir pagarinājuma pamatā, *EDP* laikā paliek spēkā.
- Ja dalībvalsts, kurai jau piemēro *EDP*, pārskatītu plānu iesniedz par gadiem, uz kuriem attiecas *EDP*, pārskatītajā plānā noteiktajai neto izdevumu virzībai būtu jāatbilst koriģējošajai virzībai, kas iekļauta 126. panta 7. punkta ieteikumā, saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 6. panta d) punktu.
- Ja *EDP* bija ietverta no sākotnējā plāna atšķirīga virzība un *EDP* ir atcelta plāna darbības laikā, atgriezties pie sākotnējā plāna virzības pēc *EDP*, iespējams, nebūtu iespējams. Tas varētu ļaut pārskatīt plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 15. panta 1. punktu. Citos gadījumos dalībvalsts turpinās ievērot neto izdevumu virzību plāna atlikušajos gados, piemēram, ja pašā plānā ir prognozēts, ka deficīts zem atsauces vērtības tiks novērsts plāna darbības laikā un neto izdevumu virzība plānā sakrīt ar koriģējošo virzību līdz pārmērīga budžeta deficīta novēršanai. Plānu varētu pārskatīt arī gadījumos, kad *EDP* tiek priekšlaicīgi atcelta ar tādiem pašiem nosacījumiem.

5. KOREKTĪVĀ DAĻA – PĀRMĒRĪGA BUDŽETA DEFICĪTA NOVĒRŠANAS PROCEDŪRAS DARBĪBA UN EFEKTĪVAS RĪCĪBAS NOVĒRTĒJUMS

Noteikumi, kas reglamentē pārmērīga valdības budžeta deficīta novēršanu un pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras (*EDP*) īstenošanu, ir izklāstīti LESD 126. pantā un Regulā (EK) Nr. 1467/97, kurā grozījumi izdarīti ar Padomes Regulu Nr. 1056/2005, Nr. 1177/2011 un Nr. 2024/1264.

Turpmāk ir sniegta sīkāka informācija par papildu specifikācijām pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras praktiskai darbībai saskaņā ar pārskatīto ekonomikas pārvaldības sistēmu un efektīvas rīcības novērtējumu:

EDP uzsākšana

Regulā (ES) 1467/97 ir nošķirta *EDP*, kas sāka, pamatojoties uz deficīta kritēriju, un *EDP*, kas sāka, pamatojoties uz parāda kritēriju. Tādējādi to, vai *EDP* ir balstīta uz deficītu vai uz parādu, noteiks izraisītājnotikums, kura rezultātā tiks uzsākta minētā procedūra, un pēc *EDP* uzsākšanas tā paliks nemainīga. *EDP* var uzsākt arī, pamatojoties uz abiem kritērijiem.

Pēc 2024. gada ekonomikas pārvaldības sistēmas reformas *EDP*, kuras pamatā ir deficīta kritērijs, kā noteikts Regulā 1467/97, būtībā paliek nemainīga.

Ja kāda dalībvalsts neatbilst viena vai abu kritēriju izvirzītajām prasībām, Komisija sagatavo ziņojumu saskaņā ar 126. panta 3. punktu. Regulas 1467/97 2. panta 3. punktā ir noteikts, ka Komisija pienācīgi un precīzi ņem vērā jebkurus citus faktorus, kurus attiecīgā dalībvalsts uzskata par būtiskiem, lai visaptveroši novērtētu atbilstību deficīta un parāda kritērijiem, un kurus dalībvalsts paziņojusi Padomei un Komisijai. Lai gan Regulā 1467/97 tas nav minēts, tie – saskaņā ar Savienības kopīgo prioritāšu sasniegšanu – cita starpā varētu ietvert aizsardzības izdevumu ievērojamu palielinājumu. Tomēr vidējā termiņā, lai saglabātu fiskālo stabilitāti, aizsardzības izdevumu palielinājums būtu jāfinansē, pārskatot prioritātes valstu budžetos.

Ieteikums pārmērīgā deficīta novēršanai

Vispārīgi noteikumi

Kad tiek uzsākta *EDP*, Padomes ieteikumā, kas izstrādāts saskaņā ar 126. panta 7. punktu, norāda, lai attiecīgā dalībvalsts īsteno koriģējošu neto izdevumu virzību, kas nodrošina, ka vispārējās valdības budžeta deficīts saglabājas vai tiek samazināts un saglabāts zem atsaucēs vērtības ieteikumā noteiktajā termiņā. Koriģējošajai virzībai būtu arī jānodrošina, ka parāda virzība tiek saglabāta ticami lejupejoša vai paliek piesardzīgā līmenī, kas ir zemāks par 60 % no IKP vidējā termiņā. Nosakot koriģējošo virzību un termiņu, ir jāņem vērā attiecīgie faktori.

EDP ieteikumos koriģējošā virzība ir noteikta tikai attiecībā uz neto izdevumu pieaugumu, un ieteikumā nav noteikti nominālā deficīta starposma mērķi. Laikposmā, kad norisinās *EDP*, koriģējošā virzība aizstāj virzību, ko Padome ir ieteikusi saskaņā ar preventīvo daļu.

Kad *EDP* ir uzsākta, koriģējošā virzība vajadzības gadījumā balstīsies uz atjauninātām prognozēm, ko Komisija sagatavo, izmantojot parāda atmaksājamības analīzes (*debt sustainability analysis – DSA*) metodiku. Attiecīgā dalībvalsts var ziņot Komisijai par konkrētām valstīm raksturīgām problēmām, ko tā uzskata par būtiskām, lai noteiktu koriģējošo virzību.

Uz deficītu balstīta EDP

Saskaņā ar Regulas 1467/97 3. panta 4. punkta trešo daļu uz deficītu balstītas *EDP* koriģējošā virzība atbilst minimālajai ikgadējai strukturālajai korekcijai vismaz 0,5 % apmērā no IKP, kas ir kritērijs (ar pārejas režīmu, kura pamatā ir strukturālā primārā bilance 2025.–2027. gadam). Lai nodrošinātu atbilstību Līgumā noteiktajām atsaucēs vērtībām un nodrošinātu konsekventu uz risku balstītu sistēmu, korekcijas gaitai koriģējošajā virzībā ir jābūt arī *ex ante* saderīgai ar to, ka valsts parāda virzība tiek saglabāta ticami lejupejoša vai paliek piesardzīgā līmenī, kas vidējā termiņā ir zemāks par 60 % no IKP. Uz deficītu balstītas *EDP* termiņš pārmērīga deficīta novēršanai ir gads – saskaņā ar prognozēm par koriģējošo virzību –, līdz kuram deficīts būtu jāsamazina un pēc tam jā saglabā zem atsaucēs vērtības 3 % no IKP.

Uz parādu balstīta EDP

Regulas 1467/97 3. panta 4. punkta pēdējā daļā ir noteikts, ka uz parādu balstītai *EDP* koriģējošā neto izdevumu virzība ir vismaz tikpat stingra kā neto izdevumu virzība saskaņā ar preventīvo daļu, no kuras dalībvalsts ir novirzījusies, un koriģē kumulatīvās novirzes kontroles kontā līdz Padomes noteiktajam termiņam.

Uz parādu balstītā *EDP* kā koriģējošo virzību iesaka jaunu izdevumu virzību, kas izveido un saglabā parāda virzību ticami lejupejošu vidējā termiņā saskaņā ar attiecīgajām Regulas 2024/1263 16. panta 2. punkta prasībām un samazina un notur deficītu ilgstoši zem atsauces vērtības 3 % no IKP.

Uz parādu balstīto *EDP* kumulatīvo noviržu korekcijas laikposms ir sākotnējais korekcijas periods, ko izmanto par pamatu saskaņā ar preventīvo daļu. Tomēr Komisija var ieteikt Padomei un Padome var attiecīgi pieņemt ieteikumu, kurā ietverts termiņš, kas pārsniedz sākotnējo korekcijas periodu gadījumos, kad kumulatīvās novirzes nebūtu iespējams koriģēt sākotnējā periodā. Šādā gadījumā attiecīgā dalībvalsts var ziņot Komisijai par jebkādiem elementiem vai valstij specifiskiem jautājumiem, ko tā uzskata par būtiskiem, nosakot koriģējošās virzības ilgumu. Koriģējošās virzības pamatā vajadzības gadījumā ir atjauninātas prognozes, ko Komisija sagatavo, izmantojot *DSA*.

Lai nodrošinātu piemērotu korekcijas elementu un centienus, kas ir “vismaz tikpat stingri” kā sākotnējā virzība, no kuras dalībvalsts novirzījās, koriģējošās virzības korekciju var intensīvāk īstenot sākumposmā.

Koriģējošās virzības atbilstības uzraudzība

Saskaņā ar Regulas 1467/97 3. panta 5. punktu dalībvalsts tajā pašā ieteikumā noteiktajā termiņā ziņo Padomei un Komisijai par pasākumiem, kas veikti, reaģējot uz Padomes ieteikumu saskaņā ar LESD 126. panta 7. punktu. Pirmajā ziņojumā pēc *EDP* ieteikuma galvenā uzmanība tiek pievērsta pirmajam(-iem) gadam(-iem), uz ko attiecas *EDP* (parasti kārtējam gadam un, iespējams, arī nākamajam gadam, kad ziņošana notiek rudenī). Pavasarī iesniedzamo ziņojumu var iekļaut gada progresa ziņojumā, kas saskaņā ar preventīvo daļu jāiesniedz līdz aprīļa beigām, savukārt rudenī iesniedzamo ziņojumu var iekļaut eurozonas dalībvalstu budžeta plāna projektā. Efektīvas rīcības novērtējumu, ko Komisija veic, pamatojoties uz kārtējā gada prognozi, uzskata par sākotnēju, un būtu jāveic atkārtots novērtējums, pamatojoties uz izpildes datiem. Procedūras pastiprināšanu, ja nav izpildes datu, apsver tikai īpaši nopietnos gadījumos, kad netiek ievērots *EDP* ieteikums. Ja tiks pārskatīti izpildes dati, Komisija savā novērtējumā par efektīvu rīcību ņems vērā pārskatīšanas ietekmi un būtību.

Kas attiecas uz fiskālajiem rādītājiem, par efektīvas rīcības novērtējuma pamatu ņem vienīgi atbilstību *EDP* ieteikumā noteiktajai koriģējošajai virzībai. Uzskata, ka dalībvalsts, kas ievēro koriģējošo virzību, ir veikusi efektīvu rīcību neatkarīgi no nominālā deficīta, strukturālās bilances vai valsts parāda izmaiņām. Ja Komisija uzskata, ka veiktie pasākumi ir pietiekami, lai nodrošinātu pienācīgu progresu virzībā uz pārmērīga deficīta novēršanu noteiktajā termiņā, tā par savu novērtējumu informē Padomi un *EDP* tiek apturēta (Regulas 1467/97 9. pants).

Lai uzraudzītu novirzes no koriģējošās virzības, tiks izveidots koriģējošās kontroles konts, sākot no nulles, kā instruments gada un kumulatīvo noviržu izsekošanai *EDP* laikā. Pārskatot plānu vai iesniedzot jaunu plānu *EDP* laikā, pārskatītā vai jaunā plāna virzībai būtu jānodrošina atbilstība *EDP* ieteiktajai virzībai. Uzraudzībai būtiskais kontroles konts joprojām ir koriģējošais konts.

Ja neto izdevumu pieaugums novirzās no koriģējošās virzības, Komisija veic vispārēju novērtējumu. Komisijas vispārējā novērtējumā neizmanto mehānisku pieeju. Vispārējā novērtējumā attiecīgā gadījumā tiks ņemts vērā novirzes apmērs, mīkstinoši un pastiprinoši būtiski faktori, piemēram, būtiskas inflācijas norises un ārkārtas apstākļi.

Novirze, kas pārsniedz vienu no koriģējošās kontroles konta robežvērtībām, kuras ir tādas pašas kā tās, ko izmanto preventīvās daļas kontroles kontam, rada stingru pieņēmumu, ka netiek veikta efektīva rīcība. Tomēr tas automātiski nenoved pie *EDP* pastiprināšanas, jo var tikt ņemti vērā arī mīkstinoši būtiski faktori. Tai pašā laikā vispārējā novērtējumā ņem vērā arī atbildību pastiprinošus būtiskus faktoros, kas var novest pie *EDP* pastiprināšanas, arī gadījumos, kad novirze joprojām ir mazāka par attiecīgajām kontroles konta robežvērtībām. Lai izvairītos no dubultas uzskaites, efektīvas rīcības novērtējumā ņem vērā tikai tos būtiskos faktoros, kuri netika ņemti vērā, nosakot koriģējošo virzību, vai kuru intensitāte ir mainījusies (piemēram, salīdzinājumā ar faktoriem, kas ir *EDP* ieteikuma pamatā), tostarp faktoros, kurus dalībvalsts ir norādījusi 126. panta 3. punktā minētajam ziņojumam.

Regulā 1467/97 ir paredzēts, ka ārkārtas apstākļi, uz kuriem noteiktos apstākļos attiecas valsts izņēmuma klauzula, ļauj *EDP* ieteikumu pārskatīt¹³. Ja valsts vai vispārējā izņēmuma klauzula ir aktīva, efektīvas rīcības novērtējumā ņem vērā ārkārtas apstākļu ietekmi (salīdzinājumā ar *EDP* ieteikuma pamatā esošo scenāriju) uz neto izdevumu pieaugumu.

Uz deficītu balstītajā *EDP*, ja nominālais deficīts saglabājas virs 3 % no IKP līdz novēršanas termiņam, neraugoties uz to, ka dalībvalsts ir veikusi efektīvu rīcību, Komisija iesaka Padomei pārskatītu ieteikumu saskaņā ar LESD 126. panta 7. punktu. Ar šo pārskatīto ieteikumu tiek pagarināts pārmērīgā deficīta novēršanas termiņš – parasti par vienu gadu. Vajadzības gadījumā pārskatītā ieteikuma pamatā ir arī Komisijas atjauninātas parāda prognozes, kurās izmantota *DSA* metodika, un tajā kā kritērijs tiek ņemta vērā minimālā ikgadējā strukturālā korekcija 0,5 % apmērā no IKP, kamēr vien deficīts saglabājas virs 3 % no IKP.

¹³ Regulā 1467/97 ir paredzēta arī iespēja pārskatīt *EDP* ieteikumu, ja ir piemērojami Regulas 2024/1263 25. pantā minētie nosacījumi attiecībā uz vispārējo izņēmuma klauzulu.

EDP atcelšana

Uz deficītu balstīta EDP

Uz deficītu balstīto *EDP* atceļ, ja dalībvalsts ilgstoši samazina savu nominālo deficītu zem atsauces vērtības 3 % no IKP (Regulas 1467/97 8. panta 3. punkts). Šajā gadījumā “ilgstoši” nozīmē, ka Komisija prognozē – nominālais deficīts kārtējā un nākamajā gadā saglabāsies zem atsauces vērtības. Tādēļ atcelšana pirms *EDP* ieteikumā noteiktā termiņa (“priekšlaicīga atcelšana”) varētu būt nodrošināta, tiklīdz budžeta deficīts tiek ilgstoši samazināts zem 3 % no IKP, neatkarīgi no jebkādam novirzēm no koriģējošās virzības.

Uz parādu balstīta EDP

Uz parādu balstīto *EDP* atceļ, ja dalībvalsts ir ievērojusi savu koriģējošo virzību, ar noteikumu, ka nominālais deficīts ir ilgstoši zem 3 % no IKP robežvērtības. Tādējādi, ja ir beidzies termiņš, uz parādu balstīto *EDP* var atcelt, nepastiprinot procedūru. Uz parādu balstītas *EDP* ar ilgu termiņu gadījumā *EDP* ieteikuma apsvērumos var iekļaut priekšlaicīgas atcelšanas nosacījumu specifikāciju. Ja iepriekšējo divu gadu laikā, pamatojoties uz izpildes datiem, un kārtējā gada laikā, pamatojoties uz jaunāko Komisijas prognozi, ir konstatēta atbilstība, var apsvērt priekšlaicīgu atcelšanu, jo īpaši gadījumos, kad koriģējošās virzības korekcija ir intensīvāk īstenota sākumposmā, lai nodrošinātu piemērotu korekcijas elementu. Turklāt priekšlaicīga atcelšana ir nodrošināta, ja dalībvalsts samazina parādu zem atsauces vērtības 60 % no IKP, ar noteikumu, ka nominālais deficīts arī ilgstoši ir zem atsauces vērtības 3 % no IKP.

Kad *EDP* ir uzsākta, pamatojoties gan uz deficīta, gan parāda kritēriju, atcelšanas kārtība būs atbilstīga uz parādu balstītai *EDP*.

Pāreja uz preventīvo daļu

Kad *EDP* tiek atcelta un dalībvalsts atgriežas pie preventīvās daļas, uzraudzībai kļūst būtisks kontroles konts visjaunākajam plānam. Šajā kontroles kontā tiktu iekļautas augšupējas un lejupējas novirzes no jaunākajā plānā norādītās izdevumu virzības (tostarp attiecībā uz gadiem, kas pārklājas un uz kuriem attiecas *EDP* ieteikums). Jauna vai pārskatīta plāna gadījumā pēc atcelšanas šā jaunā vai pārskatītā plāna kontroles konts tiktu atiestatīts uz nulli. Jebkura novirze no korigējošās virzības ietekmēs neto izdevumu virzības sākumpunktu.
